

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 10.05.2021

§ 192

Historiallisen museon rakennuksen korjaukset ja muutostyöt

1301/10.03.02.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Museonjohtaja Tuulia Tuomi p. 044 482 6658

Toimitilajohtaja Jouni Arola, p. 050 559 4227

Päätös

Esittelijän muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Historiallisen rakennuksen museon korjaus ja muutostyöt toteutetaan 18.3.2019 päätetyn vaihtoehdon mukaisesti, ja hyväksyy esitetyn uuden rakentamiskustannusten arvion 7,0 milj. euroa, alv. 0 %. Kustannusarvion muutos otetaan huomioon vuoden 2022 talousarvion valmistelussa. Kaupunginhallitus edellyttää, että historiallisen museon kävijä- ja toiminnallisia tavoitteita arvioidaan ja tarkennetaan syksyn 2021 aikana.

Käsittely

Asian käsittelyn kuluessa esittelijä muutti päätösehdotusta lisäämällä siihen seuraavan lauseen: "Kaupunginhallitus edellyttää, että historiallisen museon kävijä- ja toiminnallisia tavoitteita arvioidaan ja tarkennetaan syksyn 2021 aikana."

Perusteluosa

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti kokouksessaan 3.5.2021 (180 §) palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Perusparannuksen tarkoituksena on uudistaa sekä historiallisen museon tilat että sen toimintamalli. Tavoitteena on nykyaikainen museokokonaisuus, joka lisää lahtelaisten museokäyttöä ja kasvattaa Lahden vetovoimaa museo- ja matkailukaupunkina.

Kävijämäärätavoitteena on kaksinkertaistaa museon aiempi kävijämäärä.

Uusitun museon arvioidaan tavoittavan myös kokonaan uusia kävijäryhmiä.

Perusparannus varmistaa museotoiminnan edellytykset museon toiminnallisten- ja kaupallisten tilojen sekä museaalisten näyttely- ja työskentelytilojen osalta. Samalla Lahden historiallisen museon näyttely- ja yleisötyön toimintamalli uudistuu.

Uusittu historiallinen museo tulee olemaan kansallisessa ja kansainvälisessä vertailussa moderni ja aktiivinen toimija, joka toimii kulttuuri- ja paikallishistoriallisesti merkittävässä rakennuksessa. Uusittu museo tukee selkeästi Lahden seudun matkailun kehittämisen päämääriä. Laadukkaasti toteutetuilla historiallisilla museoilla on myös selkeä yhteys paikallisidentiteetin ja asukkaiden omanarvontunnon vahvistumiseen.

Yhdessä Lahden muiden museoiden ja erityisesti uuden visuaalisten taiteiden museon Malvan kanssa Lahden museotarjonta nousee kokonaisuutena uudelle tasolle, joka mahdollistaa kunnianhimoisten tavoitteiden asettamisen, sisältöjen kehittämisen ja aiempaa suuremman

vaikuttavuuden. Museoiden suosio on Suomessa kasvanut voimakkaasti viime vuosina, mikä osaltaan tukee toiminnan kehittämistä myös Lahdessa.

Museon ensimmäiseen kerrokseen avautuu perusnäyttely. Se kattaa Lahden ja Päijät-Hämeen historiaa alueen asuttamisesta nykypäivään. Perusnäyttelyprojekti ja koko museon toimintakonseptin suunnittelu aloitettiin vuonna 2017. Uutta näyttelyteknologiaa ja museon runsasta esinekokoelmaa hyödyntävä yleistajuinen näyttely on HY:n teatterihistorian dosentin Mikko-Olavi Seppälän käsikirjoittama. Näyttelyn taustatutkimuksesta vastaa 17 akateemisen tutkijan monitieteinen ryhmä. Museon näyttelytyöryhmän apuna näyttelykonseptin parissa työskentelevät parhaillaan suunnittelutoimistot Pentagon Design Oy, OiOi Collective ja Granlund Oy. Työ tähtää siihen, että Lahdella on kulttuurihistoriallisten kokoelmien 100-vuotisjuhlavuotena 2024 oman alueen arkea ja ympäristöä käsittelevä näyttely.

Museon näyttelyiden, tapahtumien, luentojen, konserttien ja työpajojen vuotuinen kävijätavoite on 30 000 asiakasta eli kävijätavoite on kaksinkertainen aiempaan verrattuna. Museon pääsymaksutulotavoite on noin 120 000 euroa vuodessa. Alle 18-vuotiaiden museokäynnit olisivat maksuttomia. Lisäksi museolla olisi tuottoja palveluiden myynnistä, kuten opastuksista, työpajoista ja muista oheisohjelmista sekä museokaupasta ja museokahvilasta. Museon vaikutukset aluetalouteen olisivat noin 1,5 Me vuodessa.

Lahden kulttuuriohjelman puitteissa museossa vierailevia 5-luokkalaisia on vuosittain n. 1200 ja koko Päijät-Hämeen alueelta koululaisia vierailee vuosittain n. 2500. Museo tarjoaa aiempaa enemmän myös opetussuunnitelmaan nivoutuvia teemallisia kokonaisuuksia opettajien käyttöön.

Historiallinen museo tavoittaa uusia kävijäryhmiä osallistavan yleisötyön kautta. Museoviraston tänä vuonna myöntämän avustuksen turvin suunnitellaan vuosien 2021–2022 aikana Osallistavan modulaarisen museonäyttelyn malli. Moduulit ovat perusnäyttelyn vaihtuvia osuuksia, joiden sisällöt suunnitellaan yhdessä Lahden ja Päijät-Hämeen asukkaiden kanssa. Asukkailla on näin väylä tuoda näkökulmansa näyttelyn teemoihin ja museo puolestaan pääsee keskusteluihin erilaisten sidosryhmien, kuten vaikkapa metallinetsinharrastajien, tiedeyhteisön, maahanmuuttajien tai sukututkijoiden kanssa, sekä eri sektoreiden ja alakulttuurien edustajien kanssa – niidenkin, joiden näkökulma muutoin jäisi kuulematta. Toimintatapoja on pilotoitu museon projekteissa vuosina 2017–2020.

Tulevia toimintamuotoja ovat uudet pedagogiset palvelut kaikenikäisille, teemoitetut tiedekerhot ja keskusteluryhmät, lasten kesäleiritoiminta sekä luennot ja seminaarit. Museolla on merkittävä sosiaalinen tehtävä kulttuurisena tulkkina. Uusi konsepti palvelee alueellisen vastuumuseon, seutukunnan ja asukkaiden tarpeita sekä Lahden kaupungin strategian päämääriä.

Museokahvila voidaan toteuttaa museon entisöidyssä huoneessa. Kahvilatoiminta nivoutuu yhteen laadukkaan museokaupan kanssa. Kesäkaudella kahvilatoiminta laajenee Kartanon patiolle ja uusitulle puistoalueelle.

Museo tarjoaa jatkossa palveluiden lisäksi viihtyisän ympäristön keskustaluon ja rakentuvan Ranta-Kartanon alueen osana. Museon ja sen lähiympäristön aktiivinen toiminta on osa keskustan elinvoimaa ja houkuttavuutta.

Konserni- ja tilajaosto päätti 18.3.2019 § 17 Liikunta- ja kulttuurilautakunnan esityksestä valita esillä olleista Historiallisen museon

rakennuksen korjausvaihtoehdoista perusteellisimman. Teknisen perusparannuksen lisäksi rakennukseen oli tarkoitus tehdä toiminnallisia muutoksia ja parantaa mm. rakennuksen esteettömyyttä ja käyttöturvallisuutta. Kustannusarvioksi päätettiin 4,841 milj. euroa, alv. 0 % (Haahtela-indeksi 97/3.2019). Kustannusarvioon ei sisälly ympäröivään pihaan liittyviä toimenpiteitä, jotka myöhemmin siirrettiin Kaupunkiympäristön palvelualueen vastuulle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt perusparannushankkeelle valtionavustusta yhteensä 480 000 euroa, josta tähän mennessä on saatu 192 000 euroa.

Rakennuksen perusparannus- ja muutostyöt suunniteltiin päätetyn ratkaisun mukaisesti, ja rakennustyöt kilpailutettiin. Urakkatarjousten perusteella laadittu kustannusarvio on 7,334 milj. euroa ylittäen arvioidun yli 50 %:lla. Ylityksen johdosta hankinta keskeytettiin. Tällä hetkellä rakennus on purettu rungolle.

Hankkeen jatkoa on selvitetty kolmen vaihtoehtoisen ratkaisun pohjalta:

- 1) Perusparannus museotoimintaan, laatutaso aiemmin päätetty, joitakin materiaaleja muutetaan halvemmiksi.
  - rakentamiskustannukset n. 7,0 milj. euroa, alv. 0 % (ind. 95/2.2021), 3802 euroa/m²
  - vuokra n. 666 300 euroa/vuosi (30,16 euroa/m²/kk)

2) Peruskorjaus museotoimintaan, laatutaso ja olosuhteet ennallaan

- rakentamiskustannukset n. 4,8 milj. euroa, alv. 0 % (ind. 95/2.2021), 2638 euroa/m²

- museon vitriinihankinta n. 0,5 milj. euroa, alv. 0 %

- investointikustannukset yhteensä 5,3 milj. euroa

- vuokra n. 577 308 euroa/vuosi (26,22 euroa/m²/kk)

3) Perusparannus muuhun kuin museotoimintaan, raakatila, tekniikka nykyisten määräysten mukainen

- rakentamiskustannukset 5,4 milj. euroa, alv. 0 % (ind. 95/2.2021)

Rakennus on valmistunut vuonna 1897 ja se on otettu kokonaan museon käyttöön vuonna 1968. Lahden historiallinen museo on Lahden kaupungin kulttuurihistoriallinen museo ja Päijät-Hämeen maakuntamuseo, joka on perustettu vuonna 1924. Perusparannushanke on valmisteltu siitä lähtökohdasta, että rakennus säilyy Historiallisen museon käytössä. Museolle ei ole tiedossa korvaavia tiloja muualta.

Rakennuksen nykyisen kunnon vuoksi sen korjaaminen on joka tapauksessa merkittävä investointi. Kysymyksessä on kulttuurihistoriallisesti merkittävä ja poikkeuksellisen arvokas rakennus., Suojellun rakennuksen korjaaminen

vaatii erityistä ammattitaitoa. Rakennuksen purkaminen ei tule kysymykseen.

Rakennuksen toiminnallisuutta museokäytössä ja teknistä laatutasoa ei pystytä riittävästi parantamaan peruskorjauksen alkuperäisellä budjetilla. Korkeammat investointikustannukset hyväksymällä saavutetaan toimiva ja laatutasoltaan nykyaikainen toimintaympäristö.

Jos rakennus korjattaisiin johonkin muuhun käyttötarkoitukseen, on haasteena sekä rakennuksen uuden käyttäjän löytäminen että uusien tilojen löytäminen Historialliselle museolle.

Rakennustyöt mahdollista saada valmiiksi vuoden 2022 loppuun mennessä. Jos valmistuminen viivästyy merkittävästi, voidaan maksamattomat erät n. 288 000 euroa valtionavustuksista perua.

Käyttötarkoituksen muuttuessa myös aiemmin myönnetyt rakentamisen valtionavustukset, n. 384 000 euroa, voidaan periä takaisin takautuvasti 15 vuoden ajalta. Valtionavustuksia siis menetettäisiin yhteensä 672 000 euroa.

Liikunta- ja kulttuurilautakunnalle sekä konserni- ja tilajaostolle järjestettiin 18.2.2021 yhteisseminaari historiallisen museon tilanteesta.

Konserni- ja tilajaosto käsitteli asiaa kokouksessaan 15.3.2021 §24 ja päätti siirtää asian kaupunginhallituksen käsiteltäväksi ja että päätöksessä tulee huomioida investointikustannukset, käyttökulut, tilaratkaisut, elinvoima, kulttuurinäkökulma, museoverkko sekä kaupungin kokonaisuus.

Kaupunginhallitus järjesti 25.3.2021 lähetekeskustelun ja kuuli asiantuntijoita historiallisen museon rakennuksen korjauksista ja muutostöistä sekä museotoimitiloista. Sivistyspalveluiden ja museon johdon näkemyksen mukaan Lahden kaupungin museoverkko on tarkoituksenmukainen ja kompakti kaupungin elinvoimaa tukeva kokonaisuus. Uusi visuaalisten taiteiden museo Malva tulee lisäämään museovieraiden määrää Lahdessa ja kaikki Lahden museot tulevat olemaan kasvavan kiinnostuksen kohteena. Historiallisen museo uudistuu ja on uuden, osallistavan yleisöyön toimintamallinsa kautta yhä enemmän osana kaupunkilaisten elämää. Tuleva perusnäyttely käsittelee maakunnassamme merkittäviä asiakokonaisuuksia yhdessä sen asukkaiden kanssa.

Historiallisen museon toiminnan tavoitteena on osallistavan yleisöyön kautta tuoda seutukunnan asukkaat keskustelukumppaneiksi, kun museo määrittelee yhteisen elinympäristön ominaispiirteitä. Johtoajatukseksi on, että yhdessä elinympäristöä määrittelemällä

saamme kokonaiskuvasta tarkemman. Työskentely sijoittuu museon kolmannen kerroksen pedagogisiin yhteistyöskentelytiloihin. Työskentelyn lähtökohtana on perusnäyttelyn teemat ja eritaustaisten sidosryhmien näkökulmat niihin.

Lahden kaupunginmuseon strategia 2018 perustuu Lahden kaupungin strategiaan, jonka painopisteinä ovat mm. palveluiden asiakaslähtöisyys, kokeilukulttuuri, lasten ja nuorten hyvän arjen edistäminen ja kaikkien asukkaisen osallisuus.

Museon strategiassa museot ovat asiakaslähtöisiä ja osallistavia. Historiallisen museon perusnäyttelyssä tämä tarkoittaa osallistavaa näyttelytoimintaa. Museoon tehdään modulaarisen, osallistavan museonäyttelyn malli. Jokaisessa näyttelyosiossa on uusiutuva osio, jonka sisällöt tuotetaan yhteistyössä erilaisten sidosryhmien kanssa.

Osallistamalla seutukunnan asukkaita museon toimintaan voidaan saavuttaa hyvinvointivaikutuksia: monien tutkimusten mukaan osallisuuden tunne kasvattaa ihmisen tahtoa vaikuttaa elinympäristöönsä, sen päätöksentekoon ja tapahtumiin. Näin voidaan myös kasvattaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, joka aktivoi asukkaita näkemään oman roolinsa yhteisössä aktiivisena ja tasa-arvoisena toimijana.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ote: Lahden Tilakeskus, Tuulia Tuomi